

Een onderdompeling in de wereld van dementie.

Vandenbroucke Kathleen

Dienst gezinszorg H-Hart Kortrijk 2025

Kennismaking

Stel jezelf voor als volgt:

- Je naam
- Je functie
- Contact met mensen met dementie?

Geef een symbool weer (iets dat je altijd op zak hebt, iets dat je waardevol vindt)

Fiche: associaties bij het woord 'dementie'

Noteer een tiental woorden of beelden, gedachten of gevoelens die bij je opkomen als je denkt aan mensen met dementie.

Sophia
expertisecentrum
dementie

Referentierol in de thuiszorg

Referentierol in de thuiszorg

Wat?

- Een project van de Vlaamse overheid
- Loopt tot eind 2025.

Als referentiepersoon dementie kan ik mensen met dementie, hun naaste omgeving en de hulpverleners ondersteunen en begeleiden.

Je kan er terecht met je vragen, bezorgdheden, voor praktisch advies of wanneer het je even te veel wordt.

Referentierol in de thuiszorg

Praktisch:

Ondersteuning van de hulpverlener: je kan een afspraak maken op weekdagen voor een gesprek.

Ondersteuning van de persoon met dementie en hun mantelzorgers.

Te bereiken op:

Tel: 056/32 10 75

kathleen.vandenbroucke@dementie.be

Sophia
expertisecentrum
dementie

Inleving en Traject 'Iedereen telt!'

Geheugen oefening

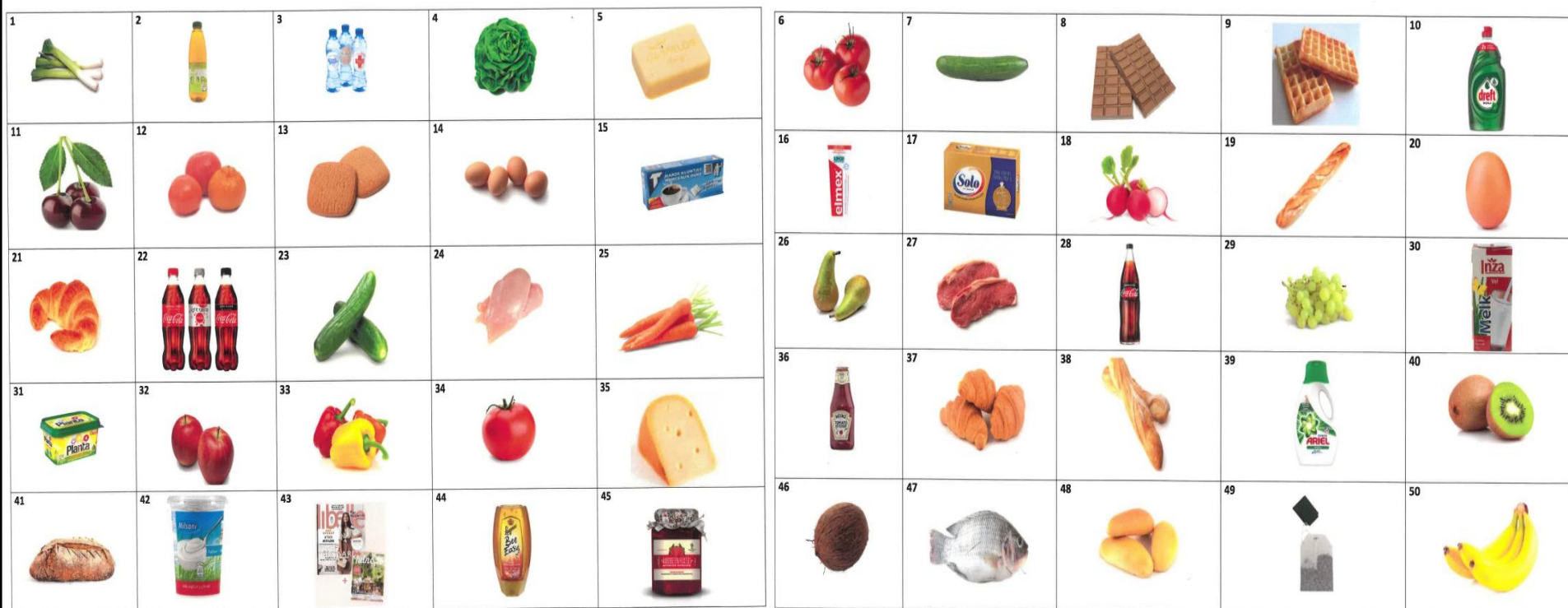

Sophia
expertise centre
dementia

00campo 28

Welke boodschappen breng je mee? Schrijf de nummers op.

Welke boodschappen breng je mee? Schrijf de nummers op.

1 	2 	3 	4 	5 	6 	7 	8 	9 	10
11 	12 	13 	14 	15 	16 	17 	18 	19 	20
21 	22 	23 	24 	25 	26 	27 	28 	29 	30
31 	32 	33 	34 	35 	36 	37 	38 	39 	40
41 	42 	43 	44 	45 	46 	47 	48 	49 	50

Traject 'Iedereen telt!'

Een referentiekader voor kwaliteit van leven, wonen en zorg
voor mensen met dementie

Beeldvorming

Normalisatie

Autonomie in
geborgenheid

Afgestemde zorg
voor de persoon
met dementie

Mantelzorgers
en naasten

De professionele
zorgverlener en
vrijwilliger

DE ZORGRELATIE

KERNWAARDEN

Traject 'Iedereen telt!'

Dit is een traject rond het referentiekader dementie.

Gesubsidieerd door de Vlaamse Overheid.

Loopt van april 2024 tot eind 2025

2 trekkers: Ulrike Sameyn en Justine Asselmans

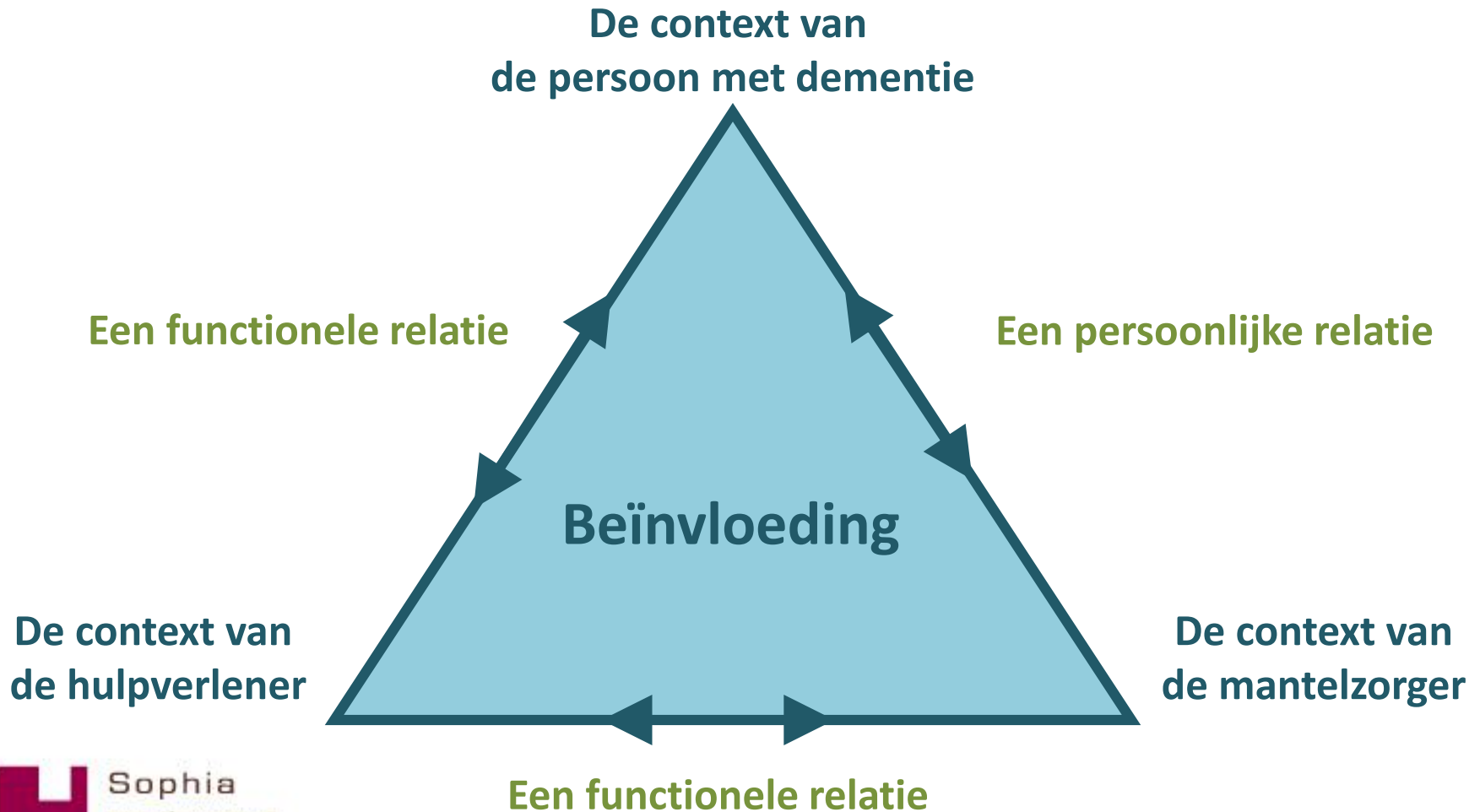
Facilitator: Stefanie Clement

Actiepunten:

- Beeldvorming: ABC model
- Sensibilisering naar hulpverleners om kennis dementie te verhogen
- Cultuur aan huis: bevragen klanten naar interesse

ABC

De dynamiek van de hulpverleningsdriehoek

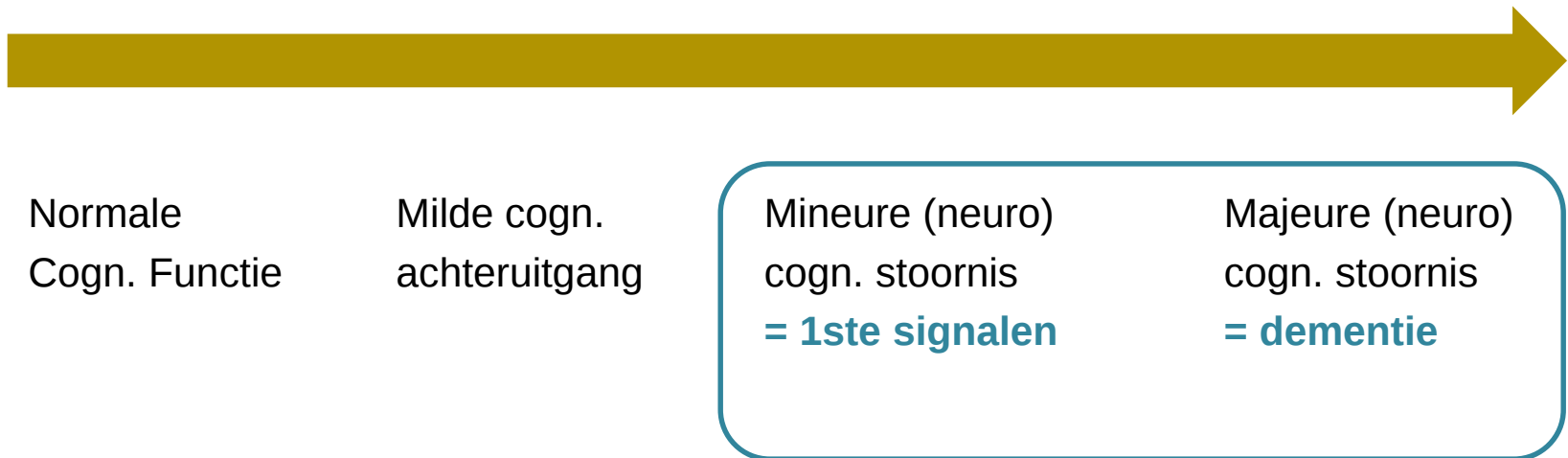
Sophia
expertisecentrum
dementie

Wat is dementie?

DSM 5

- DSM 5: Dementie → 'neurocognitive disorder'
- Continuüm

DSM 5

Cognitieve domeinen

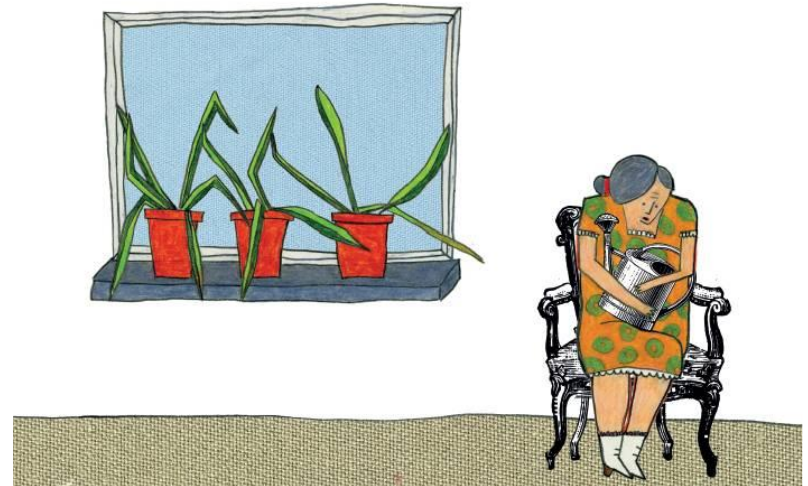
1. Aandacht
2. Executieve functies
3. Leren en geheugen
4. Taal
5. Perceptueel-motorisch
6. Sociale cognitie

1. Aandacht

1. Aandacht

- Voorbeelden van symptomen
 - Makkelijk afgeleid zijn
 - Moeilijk nieuwe informatie in gedachten kunnen houden om te gebruiken (bv. telefoonnummer)
 - Niet kunnen hoofdrekenen
 - Vertraagd denken

© Saar De Buysere. Uit: Dingske

ABC

- **Aandacht** (voor elkaar) Geef aandacht aan elkaar. Iedereen wil gehoord en gezien worden.
- **Geduld:** Neem de tijd en heb geduld, erken ieders eigen tempo.
- **Klankbord:** Durf te vertellen. Durf te vragen. Luister naar lief en leed.
- **Rust en routine:** Creëer rust door een vaste routine en minder prikkels.
- **Zelfwaarde:** Alleen door mensen in hun zelfwaarde te blijven respecteren, ontstaat ruimte om nieuw talent te ontplooien.

2. Executieve functies

(= hogere controlefuncties zoals plannen, organiseren, beslissen, ...)

- Voorbeelden van symptomen
 - Complexe taken worden moeilijk
 - Niet kunnen beslissen, blijven twijfelen
 - Moeilijk initiatief nemen
 - Handeling moeilijk stoppen (persevereren)
 - Moeite met veranderingen
 - Ontremd gedrag

© Saar De Buysere. Uit: Dingske

ABC

- **Dagelijks leven:** Kleine huishoudelijke taken geven structuur en betekenis.
- **Interactie:** Betrokken worden in een gesprek zorgt voor verbinding
- **Uitnodigen:** Nodig iemand uit om deel te nemen, maar laat keuzevrijheid.
- **Xtra:** Kleine eXtraatjes brengen grote gelukjes.

3. Leren en geheugen

Lees onderstaande tekst

D323 M3D3D3L1NG L44T J3 213N T0T W3LK3 GR0T3
PR35T4135 0N23 H3R53N5N 1N 5T44T 21JN. 1N H3T
83G1N W45 H3T 23K3R N0G M031L1JKÂ D323 T3K5T
T3 L323N, M44R NU K4N J3 H3T W44R5CH1JNL1JK 4L
W4T 5N3LL3R L323N 20ND3R J3 3CHT 1N T3
5P4NN3N. D4T K0MT D00R H3T 3N0RM3
L33RV3RMOG3N V4N 0N23 H3R53N5. KN4P H3? D232
M3D3D3L1NG M4G J3 K0P13R3N 3N V3RD3R
V3R5PR31D3N.

3. Leren en geheugen

Welk tijdstip van de dag zou het zijn?

1. Je wordt wakker en je ziet je zoon in een grote haast papieren afdrukken voor zijn werk maar als je naar buiten kijkt is het donker.
2. Het begint donker te worden buiten, de vogeltjes fluiten luid. De haan kraait 3x na elkaar en er wordt op de deur geklopt. Goede Mevrouw! U heeft uw pyjama nog aan!
3. De koekoek komt uit zijn huisje. Het is tijd om op te staan! Maar het middagmaal is al op tafel gezet. 'Ga maar terug slapen' zegt een dame die net langsloopt. 'Het is nog maar Uur.'

3. Leren en geheugen

- Voorbeelden van symptomen
 - Zichzelf herhalen
 - Nieuwe informatie moeilijk opslaan
 - Zich niet aan dagplan kunnen houden
 - Betekenisvolle herinneringen verliezen
 - Desoriëntatie in nieuwe of bekende omgevingen
 - Desoriëntatie in de tijd
 - Desoriëntatie in persoon

ABC

- **Eenvoud:** Hou het eenvoudig en rustig, dat brengt duidelijkheid.
- **Jij en ik:** Laten we elkaar bij naam kennen.
- **Muziek:** Muziek kan herinneringen losmaken en emoties opwekken.
- **Quality Time:** Geniet van de tijd samen. Het zit soms in kleine dingen.
- **Waar(dig)heid:** Wees eerlijk en respecteer de waardigheid van de ander

4. Taal

Lees de kleuren van de woorden en niet de woorden zelf.

Blauw, rood, groen, geel, paars, grijs, zwart, wit, geel, rood, zwart, blauw,
rood, groen, wit, paars, grijs, geel, blauw, rood, groen, paars, wit, rood,
blauw, zwart, grijs, zwart, wit, oranje, blauw, rood, groen, geel, paars,
grijs, rood, blauw, zwart, wit, rood, geel, groen, grijs, blauw, groen,
zwart, rood, paars, blauw, rood, wit, grijs, geel, oranje, geel, paars, grijs,
zwart, wit, geel, rood, zwart, blauw, rood, groen, wit, paars, grijs, geel,
blauw, rood, geel, paars, grijs, zwart, geel, rood, zwart, groen, paars,
wit, rood, blauw, zwart, grijs, zwart, oranje, blauw, rood, groen,
zwart, rood, paars, blauw, rood, wit, grijs, geel, oranje, geel, paars, rood,
rood, geel, paars, oranje, blauw, zwart, wit, groen, rood, groen, wit,
rood, groen, geel, paars, grijs, zwart, wit, geel, rood, zwart, blauw paars,
grijs, geel, blauw, rood, groen, paars, wit, rood, blauw, zwart, grijs, zwart,
wit, oranje, blauw, rood, groen, geel, paars, grijs, rood, blauw, zwart, wit,
rood, geel, groen, grijs, blauw, groen, zwart, rood, paars, blauw, rood, wit,
grijs, geel, oranje, geel, paars, grijs, ... et cetera

4. Taal

- Voorbeelden van symptomen
 - Woordvindingsmoeilijkheden
 - Holle woorden ('dat ding', 'je weet wel')
 - Eigenaardig woordgebruik
 - Betekenisloze stroom van woorden
 - Niet begrijpen van anderen

Euhm, dat ding...

*Allée... Dingske...
hoe heet die?*

ABC

- **Contact:** Zoek contact. Een schouderklopje, een warme handdruk, een blik ... het schenkt vertrouwen en nabijheid.
- **Liefde:** Toon warmte en laat merken dat 'iedereen telt'.
- **Persoonsgericht:** Iedereen is uniek. Kijk naar wat iemand nodig heeft.
- **Steun:** Durf hulp te vragen, je hoeft het niet alleen te doen.

5. Waarneming en motoriek

- Voorbeelden van symptomen
 - Moeite met gekende handelingen (= apraxie)
 - Desoriëntatie in bekende omgeving
 - Verwardheid bij valavond
 - Grotere vatbaarheid voor illusies
 - Problemen met het herkennen van voorwerpen, geluiden, geuren, ... (= agnosie)

ABC

- **Buiten:** Ga af en toe eens naar buiten. Dit werkt verademend.
- **Ontspanning:** Zoek samen naar momenten van rust en ontspanning, dat lucht op.
- **Veiligheid:** Een veilige omgeving zorgt voor een vertrouwd gevoel.
- **Yes:** ***Ja, we kunnen het. Samen zijn we sterker dan we denken.

6. Sociale cognitie

- Voorbeelden van symptomen
 - Decorumverlies
 - Moeilijk aanvoelen van wensen van anderen
 - Gevolgen van eigen gedrag voor anderen niet kunnen inschatten
 - Weinig rekening houden met wensen van anderen

© Saar De Buysere. Uit: Dingske

ABC

- **(H)erkennen:** Zie en vraag hoe het 'echt' met iemand gaat.
- **Flexibel:** Wees flexibel. Niet alles loopt zoals gepland en dat is oké.
- **Netwerk:** Samenwerken met familie, buren, collega's, professionals, vrijwilligers, vrienden, ... dat is beter dan alleen.
- **Toevertrouwen:** Deel ervaringen en emoties. Vertrouw op wederzijds begrip.

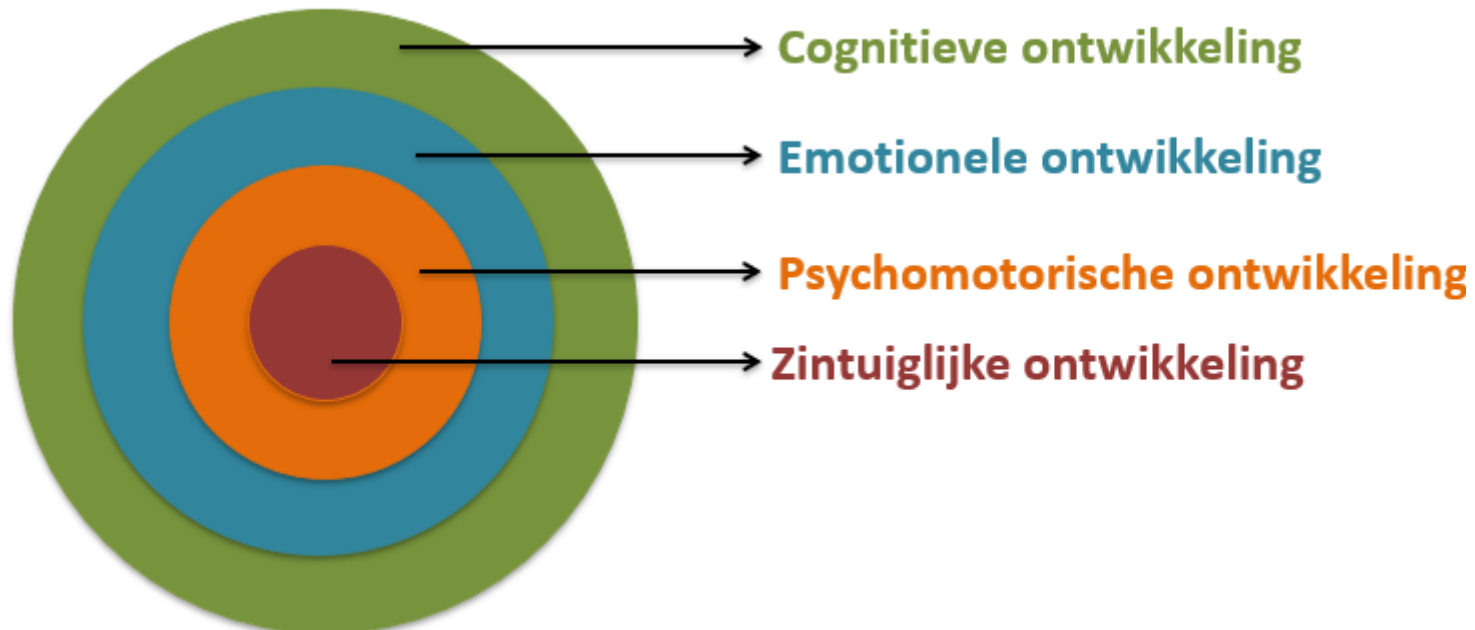
Sophia
expertisecentrum
dementie

Inleven in de verschillende belevingsbeelden

De belevingsbeelden bij dementie

Belevingsbeelden volgens Cora Van der Kooij

- Bedreigde IK-beleving
- Verdwaalde IK-beleving
- Verborgen IK-beleving
- Verzonken IK-beleving

De belevingsbeelden bij dementie

Bedreigde IK-beleving

- Wanneer voelde jij jou bedreigd?

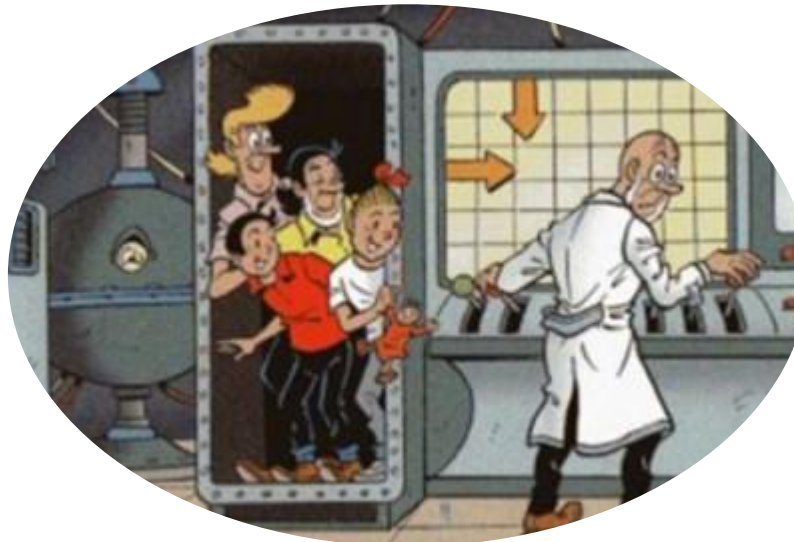
- Puzzelventje

De belevingsbeelden bij dementie

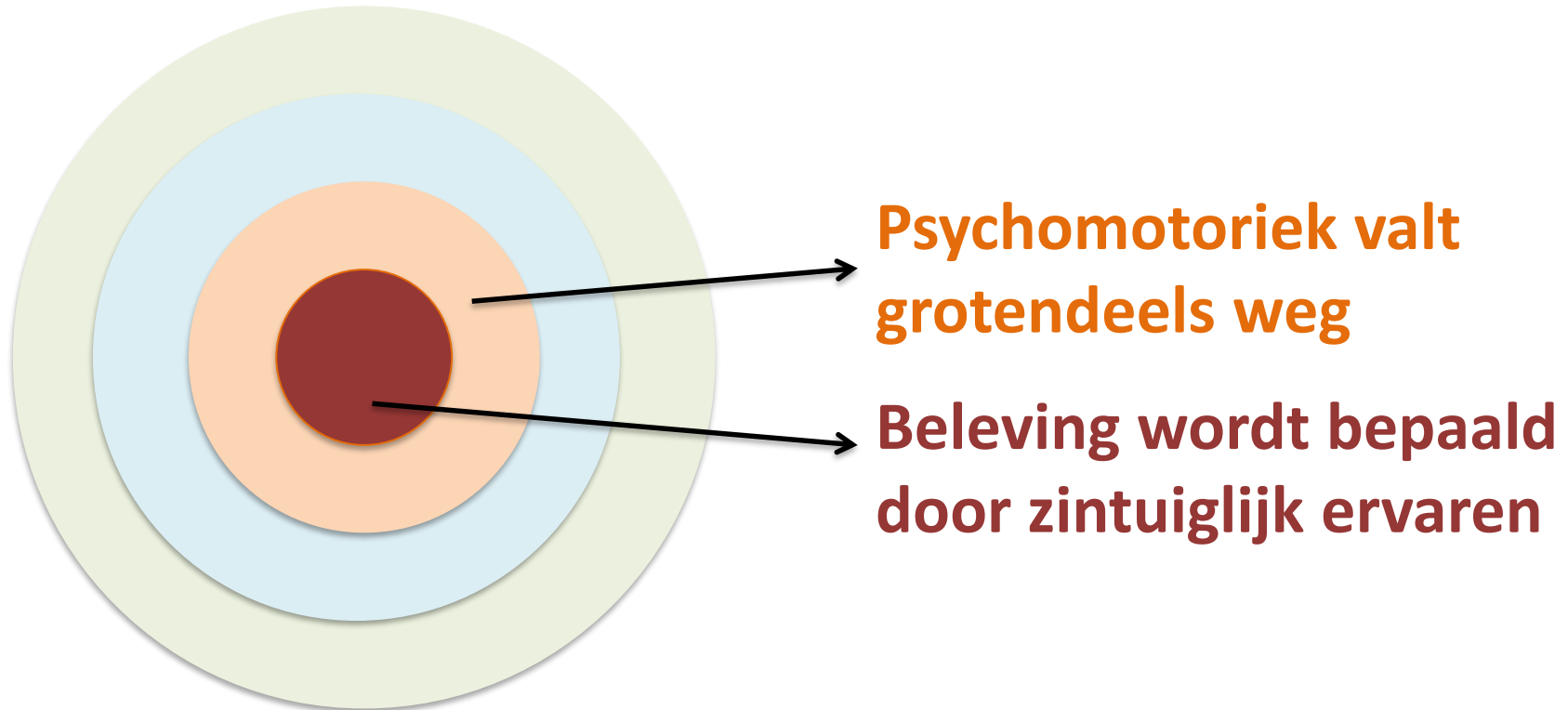
Verdwaalde IK-beleving

Oefening

De belevingsbeelden bij dementie

Verborgen en verzonken IK-beleving

Sophia
expertisecentrum
dementie

Diagnose

Reflectie

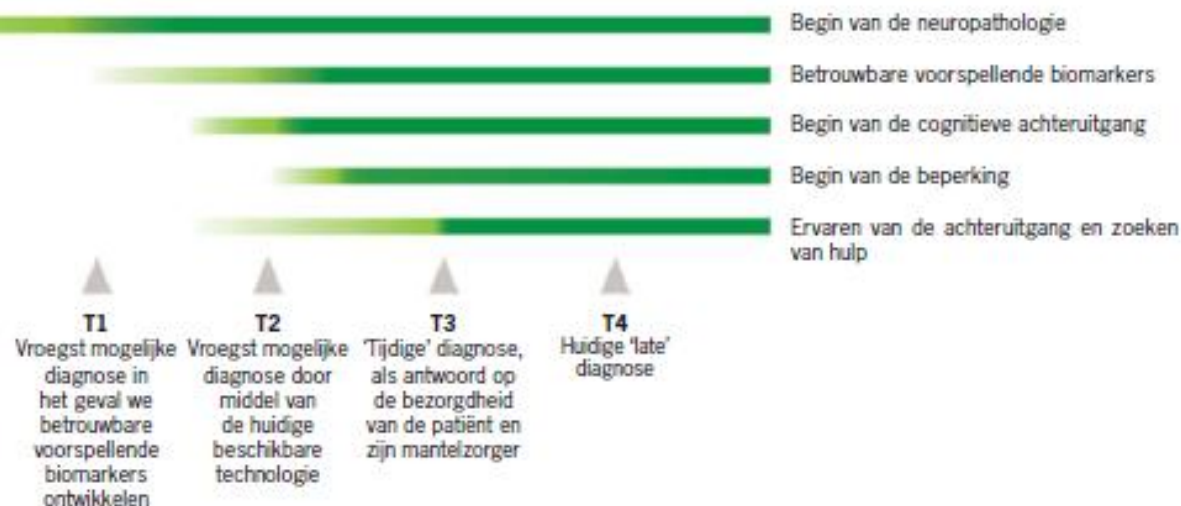

- *Wat is een tijdige diagnose denk je?*
- *Waarom is een tijdige diagnose belangrijk?*
- *Welke mogelijke weerstanden zijn er tegenover een diagnose?*

Tijdige diagnose

Wat is een tijdige diagnose?

= diagnose op het moment dat de persoon en/of diens omgeving zich zorgen beginnen te maken o.b.v. zichtbaar gedrag (T3)

Tijdige diagnose

Belang van tijdige diagnostiek

- Diagnose is een **recht**.
- Kan **verlichting** bieden.
- **Gevoel van erkenning, gehoord te worden**
- Maakt de aandoening en symptomen **bespreekbaar**.
- **Vroegtijdige zorgplanning en buitengerechterlijke maatregelen.**

Tijdige diagnose

Moeilijkheden van vroegtijdige diagnose

- **Sluipend begin** maakt de aandoening pas laat zichtbaar. De geleidelijke veranderingen bemoeilijken het inzien van de (ernst van de) symptomen.
- Symptomen zijn **niet uniek** aan dementie en daardoor moeilijk te herkennen.
- **Ontkenning** kan als beschermingsmechanisme dienen.

Tijdige diagnose

Moeilijkheden van diagnose dementie op jonge leeftijd

Foute diagnose bij 45% van de personen met jongdementie. Vaak bestempeld als stress/ depressie/... omwille van gedragsveranderingen:

- Verlies aan interesse
- Verlies van initiatiefname
- Relatieproblemen
- Problemen op het werk oa. verminderde productiviteit, fouten maken...

Diagnose blijft gemiddeld 4,4 jaar uit bij jongdementie t.o.v. 2,8 jaar bij ouderen met dementie

Volg je niet-pluis-gevoel

Bron: (Need-YD study)

Tijdige diagnose

Op welke signalen let je?

- Vergeetachtigheid
- Problemen met dagelijkse handelingen (Instrumentele)
- Vergissingen met tijd en plaats
- Taalproblemen
- Kwijtraken van spullen
- Slecht beoordelingsvermogen
- Terugtrekken uit sociale activiteiten
- Veranderingen in gedrag en karakter
- Onrust
- Problemen met het zicht

Tijdige diagnose

Rol van de hulpverlener

Acties bij persoon:

- Benoemen van bezorgdheden
- Verwijzen naar huisarts
- Verwijzen naar lotgenotencontacten in de buurt
- Verwijzen naar online informatie

Acties bij mantelzorger:

- Verwijzen naar familiegroepen
- Verwijzen naar online informatie

Acties bij collega's:

Verwijzen naar huisarts

Verwijzen naar online informatie

Verwijzen naar assessments

Website	Doelgroep/inhoud
www.omgaanmetdementie.be	Persoon met dementie en mantelzorgers
www.dementie.be	Professionele zorgverlener Iedereen die het aanbelangt
www.alzheimerliga.be	Mantelzorgers
www.jongdementie.be	Iedereen die het aanbelangt Jongdementie specifiek

Tijdige diagnose

Niet pluïs index

Geheugen	Ja	Nee	Soms	?
Vaker vergeten welke dag het is tegenover vroeger.				
Vaker in herhaling vallen zonder het zelf te beseffen tegenover vroeger.				
Regelmatiger niet op bepaalde woorden kunnen komen tegenover vroeger.				
Vaker een vraag / opdracht niet begrijpen tegenover vroeger.				
Vaker moeite hebben met het volgen van gesprekken tegenover vroeger.				
Regelmatiger de weg kwijt zijn tegenover vroeger.				
Vaker afspraken vergeten na te komen tegenover vroeger.				
Regelmatiger portemonnee, handtas of andere dingen verliezen tegenover vroeger.				
Meer moeite hebben met het leren van nieuwe dingen tegenover vroeger.				
Zelf meer geheugenproblemen opmerken tegenover vroeger.				
Aanvullingen en/of voorbeelden?				

Tijdige diagnose

Wat deed je al in functie van een tijdige diagnose? Wat bewust niet?

Welke houding nam je aan? Hoe ging je om met de angst bij de persoon met dementie en de mantelzorger?

Wat deed je wel/niet in relatie tot collega's?

Wat wil je in de toekomst doen hieromtrent?

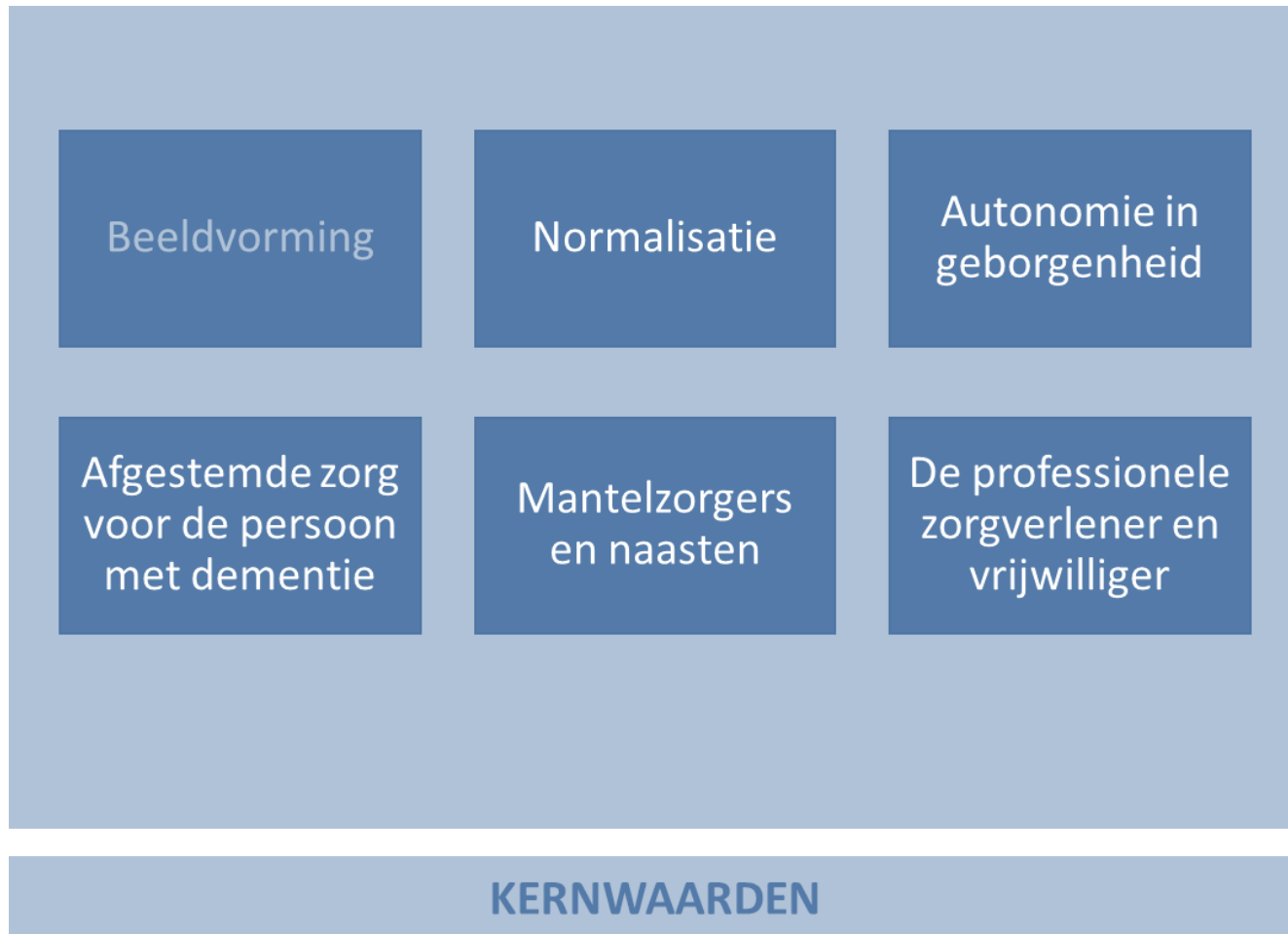
Zie je concrete zorgvragers waarbij dit van tel is op dit moment?

Sophia
expertisecentrum
dementie

Beeldvorming

Situering in referentiekader dementie

Illustratie van Ilah in het kader van de Vlaamse campagne 'Vergeet dementie, onthou mens'

Hoe we over dementie denken, bepaalt hoe we met mensen met dementie praten en wat we over hen zeggen.

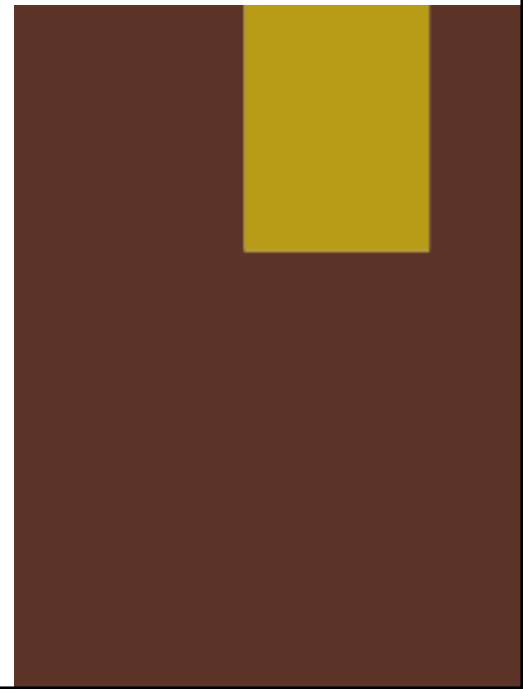

'Ik wil hierover geen taboe. Zeg het me als het goed is of slecht is. Geen betutteling. Sommige mensen willen vooral vertroetelen. Doe maar gewoon. Ik wens niet behandeld te worden zoals een kind. Praat tegen mij als een volwassene, want ik ben nog altijd dezelfde persoon als vroeger.'

Antonio, persoon met dementie

**Van negatief
naar
genuanceerd
kijken**

Fiche: Associaties bij het woord 'dementie'

Wat stel je vast?

Hoe beïnvloedt deze manier van kijken jouw handelen?

Wat zit goed? Wat wil je hierin veranderen?

‘Er valt nog lang goed mee te leven’

- ✓ Iedere persoon met dementie is uniek
- ✓ Blijf de persoon zien in eenieder.
- ✓ Personen met dementie kunnen wel degelijk genieten en gelukkig zijn.
- ✓ Zie de mogelijkheden van de personen
- ✓ Waardeer hen om wie ze zijn en wat ze wél nog kunnen.

Hand in hand **MANIFEST** VAN MENSEN MET DEMENTIE

1 **LUISTER NAAR ONS**

Luister naar onze woorden en/of onze lichaamstaal. Wij willen gehoord worden in elke fase van onze aandoening.

2 **GEEF ONS EEN STEM**

Beslis niet over, maar met ons. We willen betrokken worden in de communicatie over ons leven met dementie.

3 **LAAT ONS ERBIJ HOREN**

Sluit ons niet op en sluit ons niet buiten. Wij willen op ons eigen ritme kunnen deelnemen aan sociale activiteiten.

4 **LAAT ONS GENIETEN MET LOTGENOTEN**

Geef ons de kans om lotgenoten te ontmoeten. We willen kunnen zijn zoals we zijn en het is wat het is.

5 **LET OP JE WOORDEN**

Spreek genuanceerd en respectvol over en met ons. Wij willen geen taboes meer horen.

6 **GEEF ONS KANSEN**

Laat ons ons leven zelf in handen houden. Daarvoor willen wij toegang tot zorg en ondersteuning op maat.

7 **MIJD ONS NIET IN HET BELEID**

Laat ons meedenken. Wij willen meespreken over beleidsbeslissingen die gaan over onze belangen.

8 **LAAT ONS OOK WAT NIEUWS BELEVEN**

Laat ons nieuwe ervaringen opdoen en geef ons kansen om te leren. Wij blijven nieuwsgierig.

9 **GEEF ANTWOORDEN OP ONZE NODEN**

Zorg dat er aangepaste voorzieningen zijn. Wij willen betaalbare en bereikbare hulp.

10 **WEES VRIENDELIJK – DEMENTIEVRIENDELIJK**

Laten we samenleven in een dementievriendelijk Vlaanderen. Wij willen gestimuleerd worden in onze mogelijkheden en begrip voor onze beperkingen.

Campagne van de Vlaamse overheid

Doel: een meer genuanceerde kijk op dementie in de samenleving
bevorderen

www.onthoumens.be

Een mens is niet dement. Een mens heeft dementie. De keuze is aan jou!

Samen met jou willen we de beeldvorming over dementie veranderen! Als zorgverlener kan je hierbij helpen door respectvol over en mét mensen met dementie te spreken.

Bedankt voor uw aandacht

Kathleen Vandenbroucke – kathleen.vandenbroucke@dementie.be –
056/32.10.75